

■ Mesajele-cheie ale publicației

Realitatea Economică

Transnistreană este o publicație periodică ce identifică cele mai importante evoluții economice și politice din raioanele de est ale Republicii Moldova. Cititorii săi sunt decidenții de politici, directorii executivi ai companiilor locale, străine și ai băncilor comerciale, reprezentanții instituțiilor internaționale, ambasadelor și partidelor politice, jurnaliștii economici, care activează pe ambele maluri ale Nistrului.

Acronimele și abrevierile utilizate:

f-a-p – față de aceeași perioadă a anul precedent; f-t-p – față de trimestrul precedent; f-l-p – față de luna precedentă, s-d-p – sfârșit de perioadă, p.p. - puncte procentuale; T3:22 – trimestrul patru 2022; Ian:22 – ianuarie 2022.

EXPERT-GRUP este un centru analitic (eng: think-tank), specializat în cercetări și consultanță în politici economice și sociale. Ne poziționăm ca un centru analitic neutru din punct de vedere politic și ideologic și nu reprezentăm interese economice, corporative sau politice.

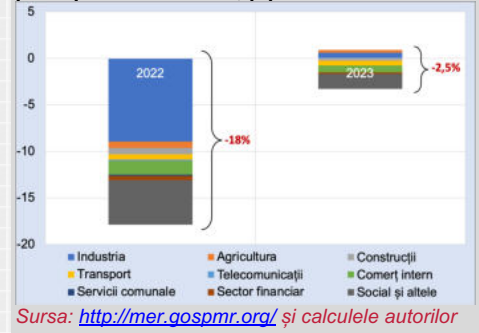
Misiunea organizației este de a abilita cetățenii, firmele, mass-media și autoritățile publice să contribuie în mod activ la dezvoltarea sustenabilă și incluzivă a țării prin analiză și consultanță independentă, politici bazate pe evidențe și mobilizare comunitară.

Date de contact:

Republica Moldova, mun. Chișinău
str. Bernardazzi 45, MD-2005
Telefon: +373 22 929 994
E-mail: info@expert-grup.org

Economia regiunii Transnistrene urmează să se contracte cu circa 18% în 2022 și cu circa 2,5% în 2023. Declinul urmează să fie cauzat, preponderent, de reducerea cu circa o treime a volumului producției industriale care reprezintă circa 30% din economia regiunii, pe fundalul reducerii temporare a livrărilor de gaze naturale din partea Gazprom și, respectiv, a sistării temporare a livrărilor de energie electrică pe malul drept, dar și reducerea activității altor întreprinderi industriale majore.

Figura 1. Proгноza PIB și contribuția principalelor sectoare, p.p.

Sursa: <http://mer.gospmr.org/> și calculele autorilor

O altă provocare economică și socială majoră pentru regiune este reducerea înclinației spre consum și investiții, pe fundalul războiului din Ucraina, a crizei energetice și dinamicii economice negative de pe malul drept și din țările vecine. Comerțul intern și activitatea HoReCa din regiune, care măsoară în mod indirect înclinația populației spre consum, urmează să se reducă cu cel puțin 10% pe fundalul nivelului sporit de incertitudine, a reducerii ratei de ocupare și a veniturilor populației. Astfel, în 2022, salariul real mediu din regiune urmează să scadă cu circa 3-5%, numărul salariaților – cu circa 11 mii persoane, iar cererea pentru forță de muncă din partea sectorului real – cu circa 1000 persoane. Apetitul investițional al firmelor este la nivele minime, volumul investițiilor în capital fix fiind estimat să scadă în 2022 cu circa 35%. La rândul său, aceasta va agrava problema competitivității reduse a economiei regiunii, care se bazează pe costul redus al gazului și energiei electrice, și va submina creșterea economică pe termen mediu și lung.

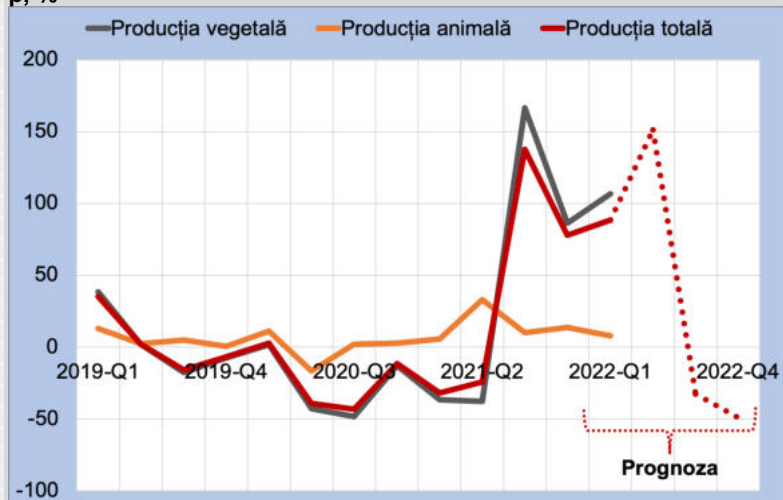
Autoritățile din regiune dispun de un spectru limitat de instrumente pentru a interveni în vederea atenuării șocurilor. Chiar și până la crizele din 2022, bugetul regiunii era dezechilibrat: la finele anului 2021, ponderea deficitului bugetar în PIB a constituit circa 12% (nivelul maxim admisibil este de 3%) fiind acoperit din împrumuturi pe intern și finanțare nerambursabilă din partea Federației Ruse. În 2022-2023 finanțarea deficitului bugetar va fi extrem de problematică din cauza dificultăților economice din Federația Rusă, criza economică pe intern, dar și reducerea substanțială a încasărilor la buget pe fundalul sistării livrărilor de electricitate pe malul drept, reducerii livrărilor de gaze naturale, încetării activității economice și creșterii înclinației spre evaziune fiscală. Spre exemplu, la finele trimestrului 3, 2022, volumul restanțelor de plată la bugetul public al regiunii a crescut cu 16% față de începutul anului, iar numărul întreprinderilor active înregistrate la organele fiscale locale s-au redus cu 15 unități (cifrele neoficiale ar putea fi mai dramatice).

Autoritățile din regiune vor fi nevoite să recurgă la optimizări bugetare în paralel cu înăsprirea presiunii și controalelor fiscale. Având în vedere că presiunea fiscală în regiune este relativ scăzută (ponderea veniturilor bugetare în PIB, la finele anului 2021, a constituit doar 18%, iar volumul restanțelor la plățile fiscale este în creștere, autoritățile din regiune, cel mai probabil, vor majora unele taxe sau impozite, precum și vor intensifica controalele fiscale pentru a determina companiile private să-și onoreze obligațiile fiscale. Pe partea de optimizări, urmează înghețarea cheltuielilor și investițiilor capitale, optimizarea activității instituțiilor publice, întreruperi de livrări apă caldă, măsuri de economisire a energiei electrice etc. pentru a diminua presiunea pe bugetul regiunii.

Pe lângă criza economică și socială acută, anul 2022 a agravat și problema demografică. La finele anului 2021, numărul născuților-vii a fost cu 9% mai mic, iar cel al decedaților – cu 24% mai mare față de 2020. Totodată, raportul dintre numărul de decedați și născuți-vii a crescut constant pe parcursul ultimilor ani de la 1,6 la finele anului 2018 la 2,9 în 2021-2022 (pentru fiecare persoană născută sunt 3 persoane decedate). Problema respectivă este agravată și de fenomenul emigrării care s-a acutizat în 2022 pe fundalul războiului din Ucraina și a crizei economice și sociale din regiune. Această tendință va accelera fenomenul de îmbătrânire a populației, subminând potențialul și rata naturală de creștere economică a regiunii. Mai ales în situația în care doar circa 53% din populație este cu vârsta aptă de muncă (ponderea este în scădere graduală pe parcursul ultimilor ani), iar peste jumătate din populația aptă de muncă este economic inactivă.

Principalele tendințe economice în regiunea Transnistreană

Figura 1. Producția agricolă globală, ajustată la inflație, creștere f-a-p, %

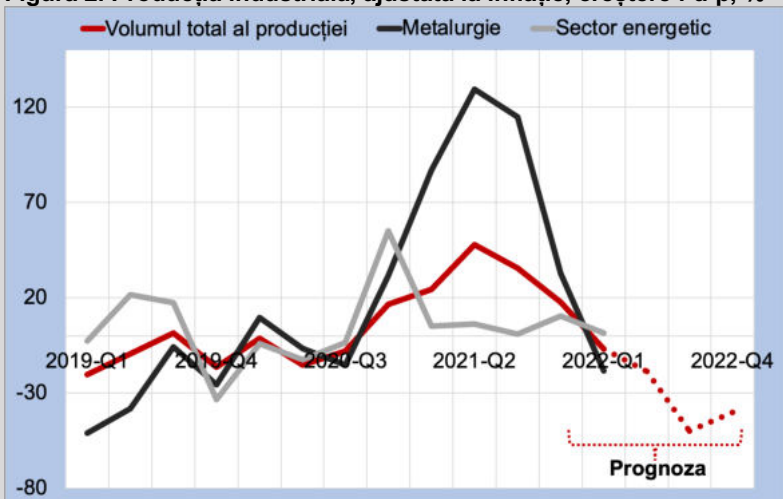

Sursa: <http://mer.gospmr.org/> și calculele autorilor

AGRICULTURA

După seceta din 2020, când producția agricolă, în termeni reali, a scăzut cu -23%, impactul căreia a fost resimțit și în prima jumătate a anului 2021, sectorul agricol a intrat în faza de recuperare începând cu trimestrul 3, 2021. Această tendință continuă și în 2022, fiind înregistrată o creștere compensatorie, în termeni reali, de 89% (f-a-p), în trimestrul 1, 2022. Aceasta a avut loc, preponderent, din contul producției vegetale (+107%, f-a-p), în timp ce sectorul zootehnic a rămas în fază de relativă stagnare observată pe parcursul ultimilor ani. Totuși, efectul de recuperare determinat de baza impozabilă scăzută se va epuiza în a doua jumătate a anului 2022, fiind prognozată o scădere de circa 6% pentru întreg anul 2022 și o stagnare pentru anul 2023.

Figura 2. Producția industrială, ajustată la inflație, creștere f-a-p, %

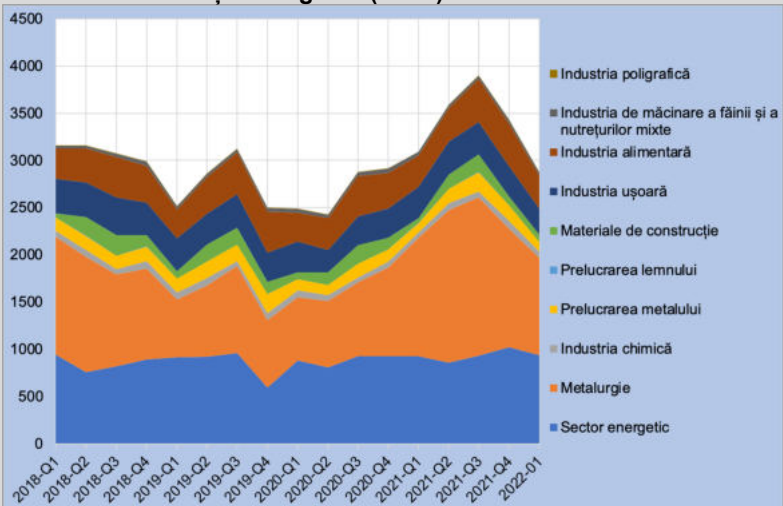

Sursa: <http://mer.gospmr.org/> și calculele autorilor

INDUSTRIA

După o recuperare robustă a producției industriale în perioada post-pandemică (+30% în 2021), propulsată de locomotiva industriei din regiune – cea metalurgică - complexul industrial a intrat într-o fază de recesiune. Conformul ultimelor date disponibile, în trimestrul 1, 2022, volumul producției industriale a scăzut cu 7% f-a-p, ajustat la inflație. Principala cauză ține de subminarea lanțurilor logistice pe fundalul războiului din Ucraina, care a afectat în special sectoarele dependente de materia primă de import sau/și cele orientate spre export: metalurgia (-18,4 f-a-p) și industria ușoară (-16,3% f-a-p).

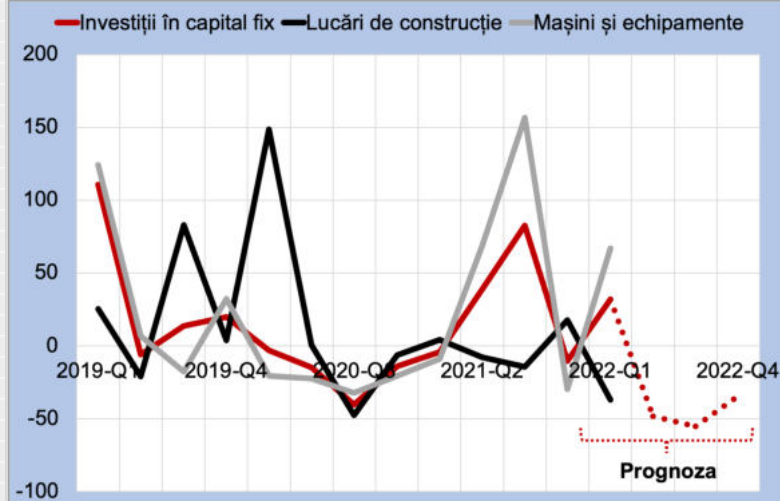
Figura 3. Producția industrială, ajustată la inflație, exprimată în moneda de circulație în regiune (ruble)

Sursa: <http://mer.gospmr.org/> și calculele autorilor

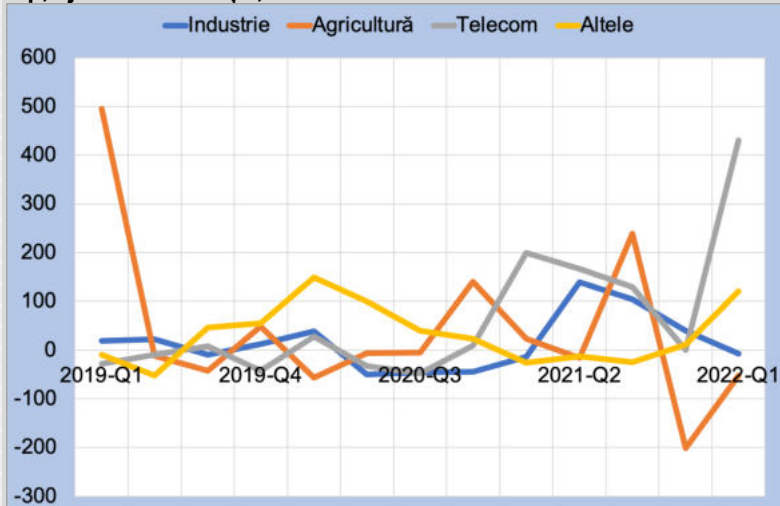
Pentru întregul an 2022, este prognozată o recesiune de circa -30%, urmată de o stagnare în 2023 (este prognozată o creștere infimă de circa 1,6-2,0% în 2023). Scăderea ar putea fi și mai pronunțată în cazul agravării crizei energetice: reducerea livrărilor de gaze naturale din partea Gazprom, soldată cu reducerea sau chiar sistarea livrărilor de energie electrică spre malul drept al Nistrului și sistarea sau reducerea activității fabricilor din regiune. Este de remarcat că și până la criza energetică, logistică și de securitate din 2022, sectorul industrial din regiune se afla într-o criză structurală profundă și de lungă durată (de exemplu, acesta a intrat în pandemie după o recesiune de 11% în 2019 în termeni reali). Prin urmare, anii 2022-2023 vor fi extrem de dificili pentru industrie, fără semne vizibile de recuperare sustenabilă.

Figura 4. Volumul investițiilor, ajustat la inflație, exprimat în moneda de circulație în regiune (ruble)

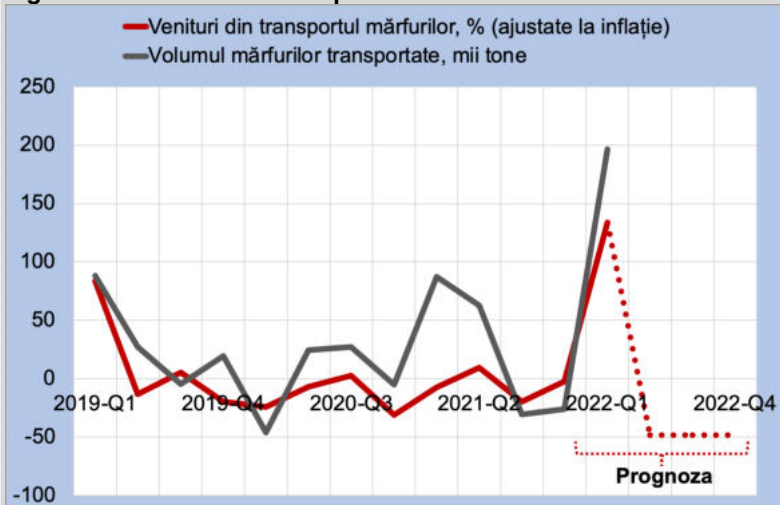
Sursa: <http://mer.gospmr.org/> și calculele autorilor

Figura 5. Volumul investițiilor după principalele sectoare, creștere f-a-p, ajustată la inflație, %

Sursa: <http://mer.gospmr.org/> și calculele autorilor

Figura 6. Activitatea de transport de mărfuri

Sursa: <http://mer.gospmr.org/> și calculele autorilor

INVESTIȚIILE

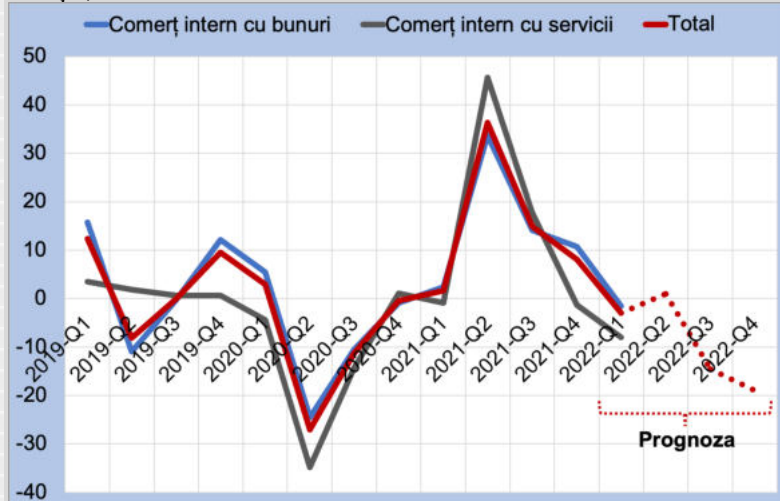
Per ansamblu, activitatea investițională în regiune a fost mereu foarte volatilă, relevând nivelul înalt de incertitudine din regiune și expunerea economiei locale la diverse șocuri. Activitatea investițională s-a recuperat în perioada post-pandemică, marcând o creștere, în termeni reali, de 21,7% în 2021 după o scădere de 20,8% în 2020. Totuși, crizele din 2022, în special legate de războiul din Ucraina și cea energetică, vor marca o reducere și mai pronunțată a activității investiționale față de criza din 2020. Chiar dacă în trimestrul 1, 2020, volumul investițiilor în capital fix a fost cu 32% mai mare f-a-p, în 2022 este prognozată o reducere de circa 35%, care ar putea continua și în 2023, fiind prognozată o scădere de 10%, în termeni reali. Un alt factor major al reducerii investițiilor în 2022-2023 este austeritatea bugetului din regiune sub presiunea crizei energetice și economice din 2022.

Comprimarea activității investiționale se va produce, preponderent, din contul sectoarelor cu cele mai mari ponderi în volumul total al investițiilor – industria și agricultura – fiind marcate de suprapunerea mai multor șocuri combinate cu problemele structurale vechi. Astfel, deja la începutul anului 2022, până la războiul din Ucraina și criza energetică, aceste sectoare deja și-au restrâns semnificativ volumul investițiilor în capital fix: -52,5% în agricultură și -7,3% în industrie pentru primul trimestru 2022, în termeni reali, f-a-p.

TRANSPORTURI

Activitatea de transporturi este foarte volatilă pe parcursul ultimilor ani, reflectând și volatilitatea economică din regiune. Pe fundalul războiului din Ucraina și a crizei economice din regiune, în 2022, volumul mărfurilor transportate, conform prognozelor, urmează să scadă cu circa 32% în expresie reală. Această scădere ar putea continua și în 2023 (-31%), din cauza perpetuării anticipate a crizei economice pentru anul viitor. Creșterea mai rapidă a volumului mărfurilor transportate comparativ cu veniturile din transporturi sugerează prevalența unor transporturi de produse primare, de valoare relativ redusă, relevând nivelul scăzut de competitivitate și valoare adăugată a producției din regiune.

Figura 7. Volumul comerțului intern, creștere f-a-p, ajustată la inflație, %

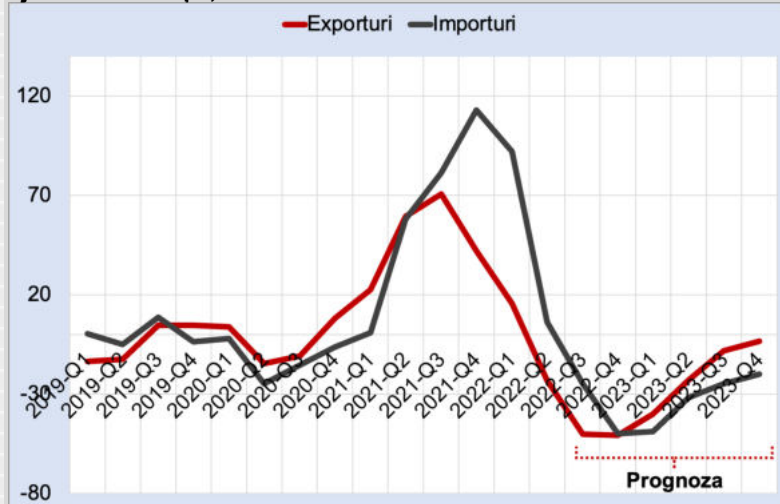

Sursa: <http://mer.gospmr.org/> și calculele autorilor

COMERȚUL INTERN

Comerțul intern reflectă răcirea cererii interne și a economiei regiunii per ansamblu, după o relansare moderată în 2021 (+13,2% în termeni reali) care a compensat reducerea din perioada pandemică (-8,5% în 2020 în termeni reali). Pe fundalul crizei din 2022, comerțul intern, atât cu bunuri, cât și cu servicii, urmează să scadă din cauza reducerii veniturilor populației și a consumului. În trimestrul 1, 2022, comerțul deja s-a redus cu 3% f-a-p, în special comerțul cu servicii (-8% f-a-p) care este cel mai susceptibil la șocuri economice. Pentru întregul an 2022 este prognozată o reducere a comerțului intern cu 10%.

Figura 8. Dinamica comerțului extern cu bunuri, creștere f-a-p, ajustată la inflație, %

Sursa: <http://mer.gospmr.org/> și calculele autorilor

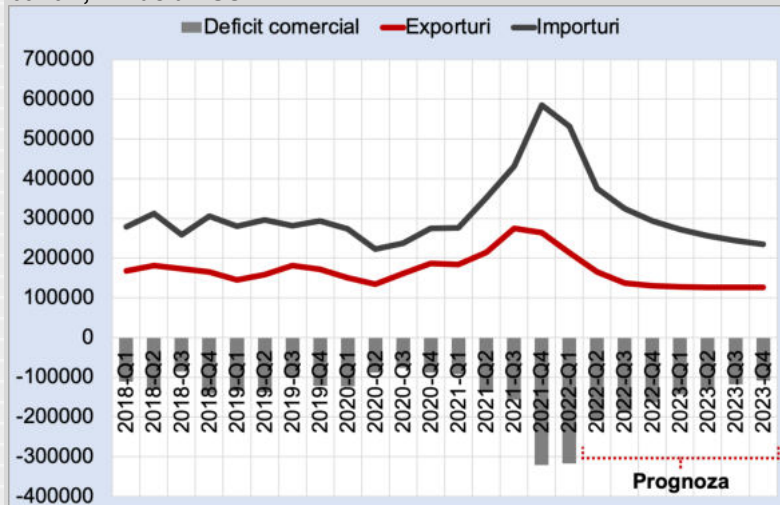
COMERȚ EXTERN

Comerțul extern s-a recuperat rapid după criza din 2020 când exporturile s-au comprimat cu 3,6%, iar importurile – cu 12,3%, fiind înregistrată o creștere robustă în 2021 de 48,4% în exporturi și 63% în importuri. Totuși, pentru anul 2022, pe fundalul crizei economice, energetice și de securitate, volumele de exporturi și importuri urmează să scadă cu circa 31% și, respectiv, 7% - scădere ce va persista și pe parcursul anului 2023.

Este de remarcant persistența deficitului comercial, care a ajuns în 2021 la nivelul record de circa 707,3 mil. USD și care se va menține la un nivel similar și pe parcursul anului 2022, fiind înregistrată o acoperire a importurilor cu exporturi de doar 40-44%. Acest deficit este acoperit preponderent de suportul financiar direct și „subvenției energetice” din partea Federației Ruse. Prognozele indică asupra persistenței acestui deficit comercial, în timp ce finanțarea acestuia devine tot mai incertă pe fundalul situației geopolitice din regiune și a dificultăților economice din Federația Rusă.

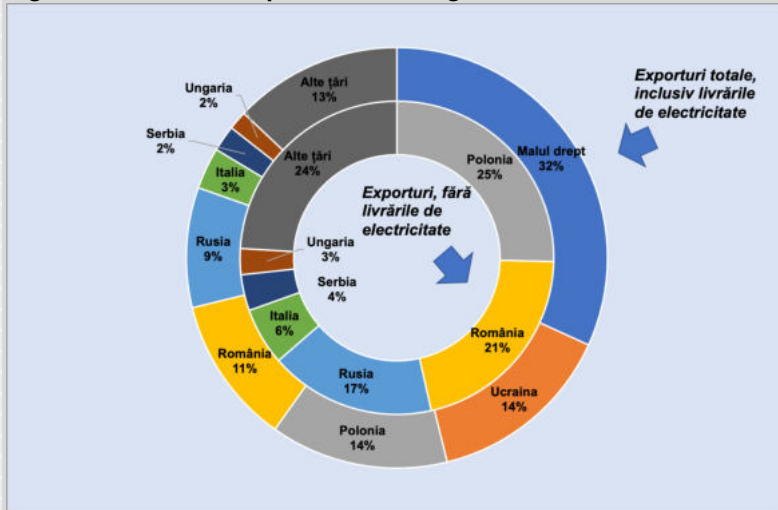
Alte riscuri în adresa comerțului extern țin de sistarea livrărilor de energie electrică pe malul drept al Nistrului care asigură peste o pătrime din total „exporturi” din regiune.

Figura 9. Volumul de exporturi, importuri și balanța comercială cu bunuri, mii dolari SUA

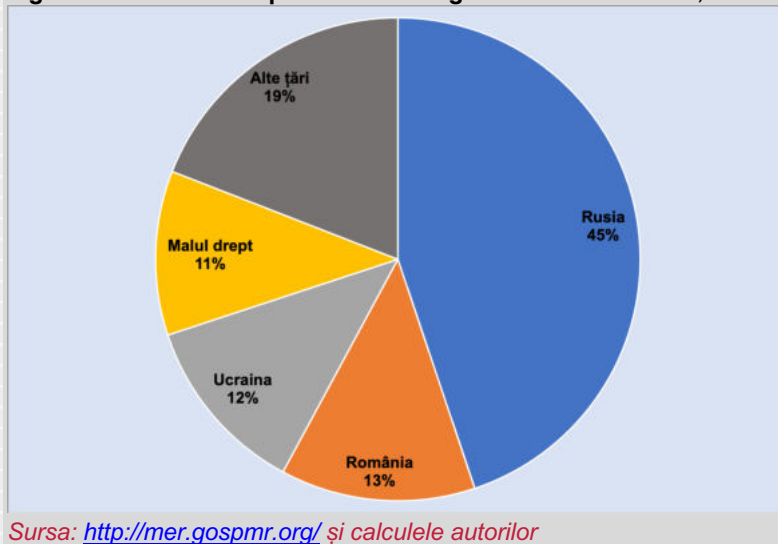
Sursa: <http://mer.gospmr.org/> și calculele autorilor

Figura 10. Structura exporturilor din regiunea transnistreană, %

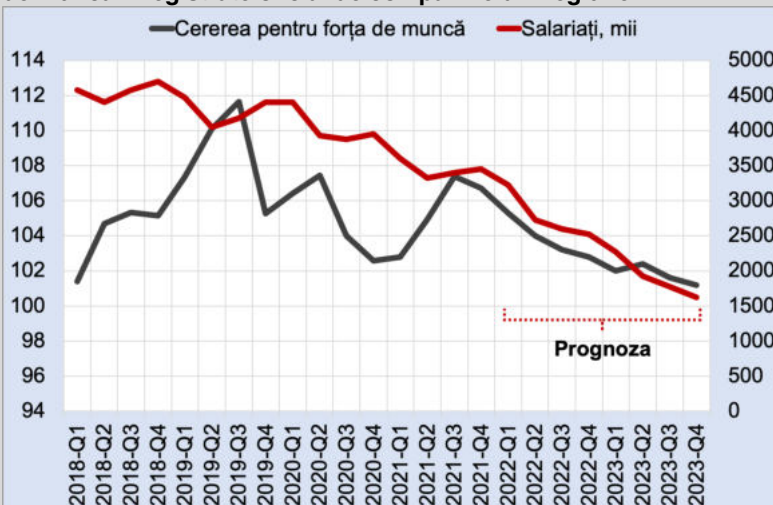
Sursa: <http://mer.gospmr.org/> și calculele autorilor

Figura 11. Structura importurilor din regiunea transnistreană, %

Sursa: <http://mer.gospmr.org/> și calculele autorilor

Figura 12. Numărul de salariați și numărul de solicitări pentru forță de muncă înregistrate oficial de companiile din regiune

Sursa: <http://mer.gospmr.org/> și calculele autorilor

Reducerea activității complexului industrial, în special a activității Uzinei Metalurgice Moldovenești, din cauza reducerii livrărilor de gaze naturale din partea Gazprom, va lovi direct în activitatea comercială, în special în exporturi (exporturile de metale constituie aproape jumătate din volumul total al exporturilor din regiune). Războiul din Ucraina la fel va afecta substanțial activitatea comercială externă a regiunii, Ucraina fiind un partener comercial important pentru companiile din regiune. Totodată, exporturile spre celelalte destinații vor fi complicate de subminarea lanțurilor logistice.

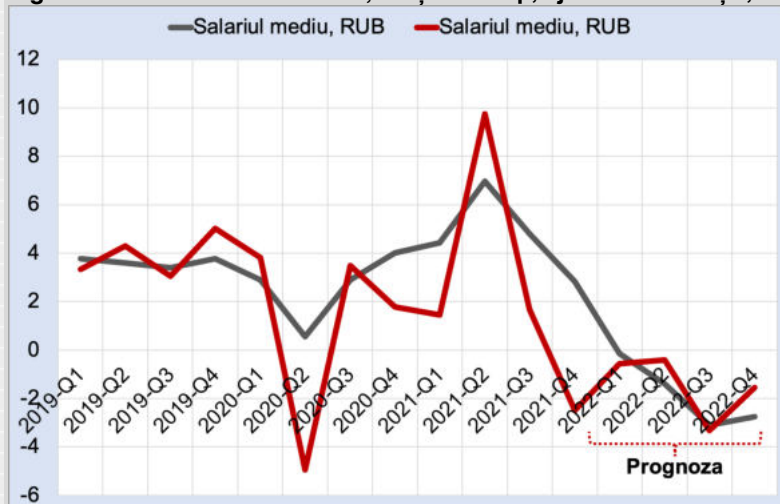
Este important de menționat că, dacă excludem livrările de energie electrică către malul drept și Ucraina în cadrul sistemului de echilibrare, Uniunea Europeană este principala destinație a exporturilor autentice din regiune, cu o pondere de circa 60-65% din total exporturi, principalii parteneri fiind România, Italia și Ungaria. Astfel, circa 2400 companii din regiune sunt înregistrate la autoritățile din dreapta Nistrului pentru a putea beneficia de avantajele comerțului liber cu UE în cadrul Acordului de Asociere.

În ceea ce ține de importuri, Rusia este principala sursă, preponderent de resurse energetice, ponderea căreia va scădea din cauza reducerii livrărilor de gaze naturale și a subminării lanțurilor logistice de aprovizionare.

PIAȚA MUNCII

Piața muncii se comprimă pe parcursul ultimilor ani, sub influența factorilor demografici și economici. Atât cererea, cât și oferta de forță de muncă urmează un trend descendent continuu. Numărul salariaților este în scădere pe parcursul întregii perioade de analiză, fiind prognozată reducerea de 3,7 mii persoane la finele anului 2022 față de finele anului 2021, și o reducere similară în 2023. Pe fundalul crizei economice, se reduce și numărul pozițiilor vacante înregistrate de companii cu circa 1000 persoane prognozate pentru 2022 și cu circa 800 persoane – pentru 2023.

Figura 10. Remunerarea muncii, creștere f-a-p, ajustată la inflație, %

Sursa: <http://mer.gospmr.org/> și calculele autorilor

SALARII

Atât salariul mediu, cât și fondul total de salarizare din regiune urmează un trend descendent începând cu a doua jumătate a anului 2021, conform ratelor de creștere anuală ajustate la inflație. Astfel, după o creștere reală de 4,7% a salariului mediu și 2,4% f-a-p a fondului de salarizare în 2021, ambii indicatori vor marca o descreștere de circa 2% și, respectiv, 1,5% în 2022, care va continua și în 2023 cu o reducere de 0,7% și, respectiv, 0,9%. Această tendință va afecta cererea agregată din regiune și, prin urmare, va complica procesul de relansare economică.

Figura 12. Dinamica IPC, creștere anuală

Sursa: <http://mer.gospmr.org/> și calculele autorilor

INFLAȚIA

Pe parcursul perioadei 2021-2022, Indicele Prețurilor de Consum urmează o traiectorie ascendentă accelerată, majorându-se de la doar 1,5% în trimestrul 1, 2021, până la 14,5% în trimestrul 3, 2022. Principalele cauze țin de scumpirea produselor de import din cauza inflației regionale și a creșterii costurilor logistice. Cel mai mult s-au scumpit produsele alimentare (+23,1% în sept-22, f-a-p), în special cele importate. În perioada următoare, dinamica inflaționistă va continua din cauza inflației importate, deprecierei monedei în circulație din regiune și probabilitatea ajustării tarifelor la serviciile reglementate prestate populației, care sunt menținute în mod artificial (acestea au crescut cu doar 4,7% în sept-22, f-a-p).

Notă de limitare a responsabilității

Această publicație este elaborată cu suportul programului „Măsurilor de Promovare a Încrederii” - finanțat de Uniunea Europeană și implementat de Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare. Opiniile din acest document aparțin autorilor și nu reflectă opinia Uniunii Europene sau a Programului Națiunilor Unite pentru Dezvoltare. De asemenea, autorii conștientizează riscurile legate de posibilele probleme de calitate a datelor statistice, pe care le-au utilizat cu maximă precauție.

Funded by
the European Union

